

ЗНАЧАЈ ПРЕВОЂЕЊА КОД ТУМАЧЕЊА ПРАВНИХ НОРМИ

***Апстракт:** Тачност језика и његовог превођења у писању и тумачењу правних норми је од изузетног значаја, јер грешке које се притом могу догодити не само да могу да услове тачност норми, већ и да доведу до другачијег значења те норми, или, пак, да се примењује нешто што није била намера номотворца. Краћом анализом појединих примера у којима указујемо на преводилачке грешке, на практичан начин желимо да прикажемо како оне утичу на погрешно тумачење одређене правне норми. Грешке у преводу које представљају очите омашке могу се толерисати, али само у случају да оне не утичу на садржину, а тада се примењује принцип *procès-verbal*.*

***Кључне речи:** језик у праву, тумачење и примена права, правне норми, грешке у преводу.*

Значај језика у праву (когентном и аутономном)

(1) Право чини скуп правила којима се регулишу различити односи међу људима (привредно-економски; породични; грађански; кривични; односи поводом рада и у вези са радом итд.). Та правила су садржана у одговарајућим правним актима (изворима права). Боље речено, у питању су општи правни акти, дакле правни акти који делују на општи начин – према свима (*erga omnes*). Опште правне акте (устав, закон и подзаконски акт) доноси држава, тј. надлежна власт (законодавна и извршна власт). Опште правне акте доносе и недржавне организације у потреби регулисања својих међусобних односа, али и односа међу

---

jovanovic.vojislav@gmail.com
nbingulac@pravni-fakultet.info

* Рад примљен: 02.12.2014.

Рад прихваћен: 28.12.2014.

људима (члановима) које те организације представљају. Овде се ради о нормативном деловању различитих удружења грађана, професионалних и струковних организација (синдиката радника и послодаваца) и других невладиних организација. Правни акти које доноси држава називају се когентним правом (*ius cogens*), а које се примењује независно од воље људи и под претњом принуде (могућност принудног извршења прописаних правила). Правни акти које доносе недржавне организације чине аутономно право, јер је продукт воља тих организација које су аутономне, одвојене од државе.

Независно од тога да ли је реч о когентним или аутономним општим правним актима, пошто и једни и други делују *erga omnes*, они морају бити тако написани да их свако може лако и јасно разумети и по њима се владати. Када би закони били писани сувише стручним (правничким) језиком, много људи не би могло да схвати суштину правила понашања која их обавезују те се не би могли понашати у складу са тим правилима. То би угрозило *erga omnes* дејство права. Ово је свакако јасно и законодавцу и онима који стварају аутономно право. Делимично се наведена опасност језичког неразумевања права може избећи путем примене правила које говори о томе да непознавање права не извињава никог и шкоди (*ignorantia iuris nocet*), што људе може довести под удар правне норме. Зато, примарни циљ сваког номотворца јесте у томе да сви, на које се правна норма односи, правилно схвате поруку норме и да се добровољно у складу са њом понашају. Прва претпоставка за то јесте да језик норме мора бити приступачан и недовољно ученим (нестручним) људима. Истакнути правни писац Рудолф Јеринг (*Jehring*) је истицао да номотворац треба да мисли као филозоф, а да пише као сељак.¹ Притом, краткоћа изражавања законских мисли је пожељна, али уз употребу неопходних, одређених и јасних речи. На тај начин ће читалац (извршилац) закона одмах разумети, осетити и прихватити правило које се на њега односи.² Закони који свима прописују начин живота – треба сви да разумеју.³

У сваком правном систему постоји више грана права (грађанско право, кривично право, управно право, привредно право, радно право итд.). Традиционално код неких грана права доминирају когентни општи правни акти (кривично, управно право). Творац таквог права, као што рекосмо, јесте државна власт. У тој творби права учествују, по правилу,

---

1 Према М. Поповић, *Белешке о језику и правној терминологији*, Зборник за друштвене науке, Матица српска, Нови Сад, св.56/1971, стр.161.

2 Љ. Ив. Јовић, *Моћ речи*, Архив за правне и друштвене науке, бр.3-4/1987, стр.488.

3 Љ. Ив. Јовић, *Законодавни језик мора бити једноставан и стваралачки*, Архив за правне и друштвене науке, бр.1-2/1983, стр.107.

правни стручњаци користећи и одговарајући стручни правни језик. Са друге стране, постоје и такве гране права код којих, поред когентних правних аката, значајно место имају и аутономни општи правни акти који су продукт воља недржавних организација, привредних субјеката и других (нпр. радно право, привредно право). Аутономно право, преваходно, резултат је социјалног дијалога, односно колективног преговарања међу социјалним партнерима оличеним у синдикатима запослених, удружењима послодаваца и у држави као социјалном партнеру. И држава се јавља као послодавац многим запосленим службеницима и намештеницима, те се у процесима остваривања социјалног дијалога и колективног преговарања са синдикатима тих запослених лица (службеника и намештеника) јавља као социјални партнер. Дакле, та врста аутономног права резултат је консензуса и демократског комуницирања међу наведеним социјалним партнерима. Постоји још једна врста аутономног права – то је хетерономно аутономно право, као резултат једностраног нормативног деловања привредних субјеката и других појавних облика послодаваца. То право чине општи правни акти привредних субјеката (статут, правилници, одлуке општег карактера).

Управо у вези са стварањем и тумачењем аутономног права, од посебног је значаја питање употребе правне терминологије, јер и творци тог права и адресати којима је право упућено не морају бити никакви правни стручњаци. Дакле, код аутономног права је посебно наглашена потреба да језик норме треба бити приступачан и недовољно ученим људима. Академик Радомир Лукић је указивао да језик законодавне власти мора бити јасан, што ближи народном, са што мање правних термина, како би се закони учинили разумљивијим обичним грађанима.⁴ Али ову потребу је тешко задовољити. Ово из више разлога.

Најпре, због чињенице да на свако национално право велики утицај имају како међународни, тако и регионални правни извори (богати општим, универзалним правним начелима и стандардима и стручном правном терминологијом), а у чијим оквирима се унутрашње право мора кретати. Отварају се питања којима је често тешко наћи одговор: да ли треба да постоји разлика у погледу језичког изражавања општих, међународних, наднационалних правних начела и стандарда у националним правима? Како поступити у оквиру исте гране права када се међународно и регионално право имплементира когентним правом, а како када се имплементира аутономним правом? Како језички обрадити општа правна начела, а како конкретне правне институције и норме, те да

---

⁴ Р. Д. Лукић, *Теорија државе и права*, Савремена администрација, Београд, 1976, стр.76.

ли и у којој мери приликом те обраде треба да има утицаја и околност у којој мери тзв. широке народне масе (нарочито радници) искусно препознају поједина правна начела и правна правила. Простор и сврха овог рада нам не дозвољавају да улазимо у дубљу анализу ових питања, али свакако заслужују одговарајућу пажњу под другим – одговарајућим насловима.

Затим, историјске прилике, традиција, идеолошке и политичке околности под којима је наше право настајало допринеле су томе да је оно у многоме било специфично и одударало од неких међународних стандарда. Ово нарочито важи за самоуправно – аутономно право (самоуправни општи акти – самоуправни споразуми, друштвени договори). Колективни уговори о раду, као најважнији инструменти аутономног права засновани на принципу социјалног дијалога и социјалног партнерства, дуго времена били су на маргинама правног поретка. То је пратила и одговарајућа терминологија: уместо радних односа постојао је израз „међусобни односи радника у удруженом раду”; уместо тржишта рада и капитала – „слободно удружени рад са средствима у друштвеној својини”; уместо послодаваца и предузећа – „основне организације удруженог рада”; уместо колективних уговора о раду – „друштвени договори и самоуправни споразуми” итд. Сада се ово аутономно право, засновано на принципу социјалног дијалога и социјалног партнерства, поново враћа у сам центар правног поретка. Због тога се и врше права језичка археолошка ископавања при стварању аутономног права и удахњује нови живот одавно напуштеним правним терминима.

Даље, недостатак одговарајуће индустријске културе и демократије, као природног социјалног, правног и политичког амбијента за афирмацију социјалног партнерства и дијалога као предворја аутономног права, резултира одговарајућим језичким потешкоћама у стварању оваквог права. Индустријска демократија подразумева активну улогу социјалних партнера у стварању аутономног права уз њихово међусобно уважавање, толеранцију и са добром вољом (*bona fides*) у стварању тог права. Ово су аксиоми индустријске демократије, а њихово изостајање повлачи и изостојања одговарајућег аутономног права. Заправо, у језику права, те и аутономног права, обично су присутне три врсте речи: речи из обичног свакодневног народног говора; позајмљенице из других страних језика; и речи које ствара сâм номоторац, тј. социјални партнери. Последње две групе речи су утолико присутније у аутономном праву, уколико је то право развијеније и обрнуто. Зато недостатак индустријске демократије резултира и недостатком наведених група речи у нормативној активности социјалних партнера.

(2) Социјални партнери најдиректније се сучељавају по питањима из области радног и привредног права. Социјални дијалог, као редовни начин комуникације социјалних партнера, води се поводом питања запошљавања, сигурности и стабилности запослења, вишкова запослених, новчаних примања по основу запослености или у случајевима промене послодавца, његове инсолвентности, осигурања на раду и у вези са радом. Социјални партнери су колективитети који представљају раднике и послодавце, односно то су струковна (професионална) удружења радника и послодаваца – синдикати радника и удружења послодаваца. Социјални партнер на тржишту рада и капитала јесте и држава, јер је и она власник капитала (државне својине) те се са те позиције јавља многим запосленим лицима као послодавац (службеницима и намештеницима) у државним органима. Преко наведених социјалних партнера, најшире радно-ангажоване народне масе (запослени)⁵ изражавају и артикулишу (социјално и правно) своје интересе. На тај начин се најшире народне масе јављају и као творци и као адресати права: као творци – преко наведених социјалних партнера и социјалног дијалога закључују колективне уговоре о раду (као најважније аутономне правне изворе); као адресати – нормативана садржина тих уговора делује опет према тим истим запосленима и послодавцима (*erga omnes*), на једној територији или у одређеној бранши (зависно од врсте колективног уговора). У сваком случају, правна пракса социјалних партнера обезбеђује богатији језички репертоар него што га срећемо у језику законодавца или у правосудном говору. У овом последњем више се задржавају старији језички елементи и архаизми.⁶ Премда и језик суда мора бити разумљив свим странама и учесницима у судским поступцима, не само судијама и адвокатима, већ и грађанима који су лаици у погледу права и правне терминологије, како би и ти грађани могли да учествују у судским поступцима (као тужиоци, тужени, сведоци, вештаци итд.).⁷

Социјално-економски значај запошљавања, рада и привређивања, као егзистенцијалних и незаобилазних питања у сваком друштву и у животу сваког човека, по себи препоручује енглески језик као

---

5 Према статистичким подацима Националне службе за запошљавање, највећи број радноангажованих људи (они који раде и живе од свог рада) ангажовано је у форми запослења код послодаваца, а мањи број су предузетници и друге самосталне делатности, пољопривредници итд. То је логична последица чињенице да највећи број људи нема имовине или других средстава која би се могла користити у предузетничком раду, пољопривреди и слично, већ једино чиме располажу јесте њихова здравствена и радна способност коју могу ангажовати кроз запошљавање код послодаваца.

6 N. Visković, *Jezik prava*, ITRO Naprijed, Zagreb, 1989, str.41.

7 Др С. Таборшки, *Језик у праву*, Мајски правнички дани – право и језик, Правни факултет у Крагујевцу, 2006, стр.37.

светски језик и као језик који је најприсутнији у најширим народним и радничким масама. У животу човек се не мора никада срести, на пример, са правилима кривичног права, али мора се срести, хтео или не, са правилима оних грана права која се тичу његовог стручног образовања, радног ангажовања и обезбеђивања средстава за живот по основу рада (предузетништво или запослење), осигурања у вези са радом од различитих социјалних ризика који неминовно прате рад човека (повреде на раду и ван рада, професионалне и друге болести, смрт) итд.

Поред реченог, горе наведено о значају социјалних партнера и њихове улоге у стварању аутономног права, упућује на енглески језик као најприсутнији у овом праву. Доминантни језик социјалних партнера на међународном плану и у међународном правном жаргону јесте енглески језик. На пример, при Међународној организацији рада, као најважнијем творцу међународног радног права, у организационом и функционалном смислу, кључни принцип јесте принцип социјалног партнерства, односно трипартизма, међу представницима земаља чланица. Земље чланице представљају делегати запослених, послодаваца и државе (принцип трипартизма), међу којима се води, у оквиру одговарајућих органа и тела, социјални дијалог као начин усаглашавања ставова, доношења одређених аката, решавања спорова итд. Донети акти (конвенције, препоруке и други акти), као извори међународног радног права, пишу се у основи на енглеском језику, мада се преводе и на друге језике. У нашој земљи, након усвајања (ратификације) наведених аката (извора), закон о ратификацији садржи текст акта на енглеском и на српском језику.

Даље, најстарији корени законодавства о привређивању и раду срећу се у Енглеској у почетку XIX века.⁸ То је и разумљиво, јер је у Енглеској започела индустријска револуција и дошло до најбржег индустријског развоја, а што је омогућило и појаву предузетништва, индустријских радника и најразвијенијег радничког покрета. Ово је довело до првог државног интервенционизма у области предузетништва и запошљавања радника. Интервенционизам је узнуђен снагом радничког покрета и радничких револуција. По угледу на овај, касније се и у другим земљама јавља државни интервенционизам у потреби регулисања односа на тржишту рада и капитала. Сем реченог, Енглеска је једна од настаријих и највећих колонијалних сила. Колонијалне силе су увек тежиле да својим колонијама и њиховом окружењу наметну сопствени језик и сопствено право, те и језик права, као најаче изразе цивилизацијско-културне превласти.

---

⁸ Више о томе: А. Eggebrecht et. al, *Povijest rada*, Графички завод Хрватске, Загреб, 1987, стр.141 и даље.

Накрају исавремени процес глобализације и интернационализације, а са тим у вези и питања везана за слободно кретање људи, капитала, роба и услога, запошљавања и положаја запослених, са своје стране, обезбеђују велике просторе за инпуте енглеског језика у праву. Прво, сва ова питања непосредно интересују најважније међународне и регионалне међудржавне организације (Организацију уједињених нација, Међународну организацију рада, Савет Европе, Европску унију и друге), а код ових организација своје доминантно присуство, како је већ речено, има енглески језик. Наиме, управо захваљујући својој традиционалној надмоћи Енглеска, али друге снажне државе и културе (америчка, француска, немачка), значајно утичу на обликовање међународних односа, а притом на употребу њихових језика у правном обликовању тих односа. Зато, није чудо што је, у првом реду, главни радни језик код наведених међународних организација – енглески језик. Друго, наведена питања су најтешње повезана са привредним и радним правом, јер су ове правне гране наведеним питањима најближе, односно најближе су свакодневном професионалном раду као претпоставци живота појединаца и опстанку друштва. Заправо, ради се о елементарним људским тј. социјално-економским правима, као универзалним правима која су у основи дефинисана универзалним правним актима наведених у универзалних и регионалних међудржавних организација.

Значај превођења у тумачењу права

(1) Недвосмислено се може рећи да је начело законитости фундаментално начело сваког правног поретка. Константно је интересовање за овим начелом, те не чуди огромна правна књижевност различитог карактера, обима и намене, као и обиље савета о томе шта треба да се учини да би законитости било више а незаконитости мање.⁹ У правној литератури могу се срести многобројни изрази за законитост (у француском језику користи се реч „*légalité*”; у енглеском и америчком „*legality*”, „*rule of law*”, „*government under Law*” и „*due process*”; у немачком „*Legalität*”, „*Rechtsstaat*” и „*Gesetzmaessigkeit*”; у шпанском „*legalidad*”; у италијанском „*legalità*”; у руском „законност” итд). Наведени изрази којима се означава начело законитости немају увек исто значење, већ садрже у себи различита посебна значења или веома fine нијансе које их практично чине различитим, те се стога могу разликовати и раздвојити изрази за општи појам законитости (*légalité*, *Legality*, *Legalität*, *Gesetzmaessigkeit*, *Legalidad*, *legalità* и законност) од посебних израза за неко од

---

⁹ Д. Митровић, *Начело законитости*, Анали Правног факултета у Београду, година ЛII, бр. 1–2, 2004., стр. 56.

више различитих значења начела законитости (Rule of Law, Government under Law, due process, Rechtsstaat). Истакнућемо још да често ни исти изрази за законитост немају исто значење, што доводи до примене, односно употребе, уобичајене терминологије, која често не означава ниједно од главних значења начела законитости.¹⁰

Значај законитости и са тим у вези тумачења и превођења права, може се сагледати и са тачке потребе учлањења и касније чланства у Европској унији (ЕУ). Постоји неопходност испуњења одређених критеријумима али и спровођење правне легислативе Европске уније, јер свака држава кандидат за учлањење и чланица је у обавези хармонизације свог права са правом *acquis communautaire*, односно примене права и обавеза која произилазе из примарних и секундарних извора ЕУ. Речено упућује на закључак да је превођење правних норми, са страног на матерњи језик, први корак у правилном разумевању и тумачењу права написаног на страном језику.

(2) О тумачењу започињемо полазећи од става Емилиа Бетија (Emilio Betti) и дефиниције херменеутике као научне дисциплине која се бави тумачењем као вештином разумевања неког “облика који садржи смисао” и откривања његовог значења.¹¹ Такође, потребно је споменути и Фридриха Шлајермахера (Friedrich Schleiermacher) који је сматрао да је задатак онога који тумачи да се уживи у свет аутора и да спозна импулс из којег дело настаје, како би могао да разликује главне и споредне ауторове мисли а све са циљем да кроз садржајну анализу текста створи одређени вид саосећања према аутору и његовом стваралачком мишљењу.¹²

С обзиром да смо као задатак умећа тумачења навели откривање истинског смисла неког вишесмисленог текста, намеће нам се питање која је то инстанца која одређује шта представља истински смисао. Инстанца нам је потребна и како би могли да разлучимо прави смисао текста од онога који то није, те је стога Платон под инстанцом подразумевао оно што је песник мислио када је одређене стихове састављао, односно оно што је својим стиховима намеравао да каже. Савремена херменеутичка теорија то назива термином ауторове интенције.¹³

Херменеутика права, као умеће тумачења права, означава нормативни садржај који се тумачи правним аргументима. Тумачење

¹⁰ Ibid.

¹¹ Е. Бети, *Херменеутика као опита метода духовних наука*, Књижевна заједница Нови Сад, 1988., стр. 11.

¹² S. Hrnjez, *Subjektivitet i tumačenje u Šlajermaherovoj hermeneutici*, Arhe, 2010., vol. 7, br. 14, str.179.

¹³ И. Деретић, *Да ли нам је херменеутика уопште потребна: Платон о умећу тумачења*, Филозофија и друштво, 2011., стр.216.

правних норми можемо да сагледамо и кроз судску реторику али не само на начин изражавања правног садржаја говором већ и као начин тумачења права посебно због важности коју у праву има аргументација која је заснована и на тумачењу права. Спона између нормативног правног садржаја и стварности у којој би требало да се нормативно право остварује, представља тумачење тог садржаја које је услов његовом практичном остваривању.¹⁴

Из до сада свега поменутог можемо да закључимо да тумачење представља процес и везу онога који је носилац идеје и онога ко је тумачи на начин што се са преносом оређеног садржаја, односно идеје, требају спознати и изазвати исти садржаји односно исте идеје. Најчешћи посредник између носиоца идеје и онога ко тумачи представља језик.

Последњих педесетак година постоји идеја уједињења европских земаља док са друге стране основно обележје света у коме живимо представља глобализација, те се може покренути питање међудржавног споразумевања, под чиме можемо да подразумевамо и процес тумачења правних норми.

Такође, намеће нам се и питање о могућности да међудржавно споразумевање неизоставно води ка хармонизацији разлика, те у којој мери та евентуална хармонија разлика може да представља стабилну или трајну творевину.¹⁵

Посматрајући тумачење из угла правне науке, оно представља најважнији део процеса сазнања правне норме, док без процеса сазнања правне норме нема ни примене исте, јер не постоји могућност деловања норме. Норма представља правило о понашању које је упућено на људску свест и вољу, а да би правна норма могла да делује на онога на кога је упућена, првенствено је потребно да се за њу сазна, па тек тада се може очекивати деловање у скаду са њом, осим ако не постоји њено кршење.¹⁶

Тумачење правних норми претходи разумевању на начин што се тумачење дефинише као откривање значења, односно смисла правне норме (тумачење је довођење до разумевања).¹⁷

Можемо да закључимо да би норма била правилно сазната потребно је да првенствено буде јасна али и правилно протумачена, а подсетићемо

---

14 М. Надаждин Дефтердаревић, *Судска реторика: аргументација у служби херменеутике*, Правна мисао, број 3–4/2012, стр. 7-8.

15 М. Савић, *Херменеутика и интеркултурално споразумевање у епохи глобализације*, Филозофија и друштво, 2011, стр.4.

16 Р. Лукић и Б. Кошутин, *Увод у право*, Правни факултет Универзитета у Београду, 2007, стр. 259.

17 С. Бован, *Тумачење права као вредновање на основу контекста – прилог конструктивној теорији тумачења*, *Анали Правног факултета у Београду*, година LX, 1/2012., стр.84.

да суштину правне норме представља њено значење. У случају када се норма не протумачи на правилан начин можемо да поставимо питање која се онда норма примењује, јер тада се не примењује изворна норма већ нека сасвим друга која могуће да и не постоји, док као последицу можемо да имамо неадекватну примену права.

Тумачење правних норми можемо да сагледамо и са становишта тумачења од стране државних органа или правне струке, односно научног тумачења. Када је реч о државним органима можемо да разликујемо две врсте тумачења и то аутентично тумачење (када законодавац тумачи свој закон) и судско тумачење. Потребно је истаћи да је тумачење могуће и од стране недржавних органа али она немају никакву обавезну правну снагу, за разлику од државних органа који имају одређену обавезну правну снагу, у већој или у мањој мери.¹⁸ Иако акценат рада неће бити на другим начинима тумачења, поменућемо да поред поменутих тумачења која спадају у тумачења према извору, односно субјекту који врши тумачење, постоје и тумачења према начину, а ту можемо да разликујемо: језичко, граматичко; логичко; циљно; историјско; систематско и упоредно тумачење.¹⁹

Поступак тумачења односно утврђивања правног значења започиње утврђивањем тачног значења сходно “законику значења”, прецизније речено, започиње од утврђивања језичког значења. Језичко значење може бити јасно (реч у најширем смислу) или нејасно. Важно је поменути да је од велике важности језичко значење норме јер од тога у значајној мери зависи резултат тумачења. Да би се утврдило право значење норме, мора се извршити упоређење између језичког значења норме и правог значења како би се утврдило да ли се поменута два значења слажу или разилазе. Када се слажу, тумачење се сматра завршеним, док у случају када се не слажу, у извесним случајевима поступак тумачења се наставља исправљањем језичког значења правним значењем норме.²⁰

До сада смо већ навели да језичко значење добијено језичким тумачењем може бити јасно или нејасно. Потребно је истаћи да језичко значење добијено језичким тумачењем, у ретким случајевима, потпуно јасно и одређено, и тада не постоји потреба за додатним разјашњењима и ближим одређивањима. Када је језичко значење добијено језичким тумачењем нејасно тада се мора разјашњавати другим средствима

---

18 *Ibid*, стр.262.-263.

19 Б. Чејовић, *Кривично право - општи и посебни део*, Досије, Београд, 2006., стр.171-173.

20 С. Бован, *Тумачење права као вредновање на основу контекста – прилог конструктивној теорији тумачења*, *op.cit.*, стр. 267.

тумачења, чиме се истовремено утврђује и правно значење норме. У тим околностима се полази од узрока који су довели до нејасности правне норме како би се отклонила или избегла нејасност. Без улажења дубље у ову проблематику, поменућемо још да у теорији постоји три различита облика нејасности и то: први облик постоји када право ништа не прецизира о ономе о чему би требало да регулише (правна празнина); други облик је “бесмисленост норме” а то је када правна норма нема никакво значење односно да се не може открити садржај који се са њоме исказује; трећи облик је неодређеност, што представља случај када право има више значења, а притом се не зна који је од њих тачан. Специфичност неодређености огледа се у несавршености језика и употреби неодређених појмова.²¹

(3) Погрешно превођење правне норме, написане на страном језику, води и њеном погрешном тумачењу, разумевању, неадекватној имплементацији у унутрашњем праву и многоструким даљим негативним консеквенцама у пракси спровођења исте.

До сада смо већ могли да увидимо да тумачење представља један од основних и кључних аспеката у праву, првенствено због потребе за тачним разумевањем правне норме. Већ смо навели да у процесу стварања уједињене Европе, постоји обавеза спровођења правне легислативе Европске уније, те је стога од изузетног значаја тачно превођење правних норми са службених језика Европске уније на српски језик, јер грешке у преводу правних норми, како смо напред рекли, могу да доведу до другачијег значења те норме, односно, довело би до тога да се изворна норма не примени, већ да се примени сасвим нека друга која можда и не постоји, док као за вероватну последицу можемо да имамо неадекватну примену права.

За превођење правних норми потребно је имати додатна знања и претходна искуства из правне области, посебно када се преводу делови текста који садрже значења која нису уобичајена или чак не постоје у српском језику, прецизније речено, када није могуће дословно превести одређену правну норму. Правна терминологија садржи одређене језичке специфичности које преводилац мора да препозна како би се избегла могућност погрешног превођења правне норме, што би сасвим извесно довело и до каснијег погрешног тумачења. Посебна пажња би се требала обратити на полиноме, односно речи које имају више значења, јер се грешком може користити једно значење речи док је у датом контексту потребно користити неко другачије значење. Слично је и са синонимима, који се не могу увек користити, иако би било “у духу језика”, јер у датом контексту, синоним једне речи са другим речима може да примени

²¹ *Ibid.*, стр.269.-270.

значење правне норме. Неспорно је да би се са јасним преводом олакшало разумевање значења правне норме.

Грешке у преводу или очите омашке се могу толерисати (игнорисати) само у случају да оне не утичу на садржину норме односно да не нарушавају разумевање одређене целине и наравно да не доведу тумача у заблуду. За пример можемо да узмемо погрешно преведен предлог (помоћна реч у морфолошком смислу) што се може толерисати у случају уколико се појављује у таквом контексту да се јасно може увидети на које значење се односи, али ако погрешно преведен предлог мења потпуно значење превода онда је такав превод неприхватљив. У прилог поменутом, издвајамо следећи пример:²²

Any person who shall maliciously and willfully discharge a firearm at an inhabited house, occupied building, ... is guilty of a felony, and upon conviction shall be punished by imprisonment for seven years.

Свако лице које злонамерно и свесно употреби оружје у насељеној кући, насељеној(заузетој) згради, ... извршило је кривично дело и после осуде, казниће казном затвора од седам година.

На овом примеру се може сагледати погрешан превод преводиоца који су погрешно протумачили предлог у следећем делу реченице *discharge a weapon at an inhabited house*. Они су то протумачили и превели да се ради о употреби оружја у насељеној кући. У оригиналном енглеском значењу то уствари представља да оружје које се користило је било усмерено на кућу, односно да кућа представља објекат напада. Можемо да увидимо да је за тачан и јасан превод потребно да преводилац има у виду неколико фактора почев од лексичких, граматичких, стилских итд.²³

Потребу за прецизним (језичким) тумачењем можемо да сагледамо кроз пример следећег става суда: подносилац захтева је седео у аутомобилу свог пријатеља на паркингу и тада је због експлозије упаљача био повређен. Из разлога што је возач био осигуран, како је то и предвиђено у закону о друмском саобраћају, за повреде проузроковане на путу. Суд је сматрао да паркинг није био пут, јер пут предвиђа да се аутомобили крећу дуж њега до одредишта, стога, друштво за осигурање није било дужно да исплати полису осигурања, јер тужилац није био повређен због употребе аутомобила на путу.²⁴

²² M. Bázlik, *Common errors committed in translating (not only) legal documents*, Brno studies in English, volume 35, no. 1, 2009. стр.13-14.

²³ *Ibid.*

²⁴ UK Parliament - House of Lords, Judgments - Clark (A.P.) and Others v. Kato, Smith and General Accident Fire & Life Assurance Corporation PLC Cutter v. Eagle Star Insurance Company, преузето са: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld199798/ldjudgmt/jd981022/clarke01.htm>, 05.04.2014.

Већ смо истакли да се неке грешке у преводу или очите омашке могу толерисати (игнорисати) само у случају да оне не утичу на садржину. Као пример можемо да наведемо извод из матичне књиге рођених који садржи свега неколико значајно функционалних делова иако садржи доста података, као што су: име и презиме особе на чије име се издаје; датум и време рођења; место и општина рођења; држављанство; имена родитеља и њихови ближи подаци; накнадни уписи и забелешке и на крају име и потпис матичара. Посматрано из језичког угла, сви елементи имају исти статус односно они представљају именичке фразе, бројеве и имена. Грешке у имену особе на чије име се издаје, у датуму рођења или у именима родитеља представља значајан пропуст, за разлику од грешке у имену матичара или неке друге грешке из форме обрасца. Овим примером смо хтели да укажемо на грешке у преводу или у тумачењу које можемо да групишемо у грешке високог ризика и грешке ниског ризика.²⁵

Преводиоци током превода морају да буду константно свесни да у великој мери, наочиглед, безазлене грешке могу да имају значајан утицај на касније тумачење правне норме. Стога је потребно уложити доста напора како до тога не би дошло.

Потребно је споменути да се у последње време све више користе аутоматизовани системи за превођење који су засновани на превођењу путем интернет сервиса (online web services), првенствено због њихове доступности и једноставне употребе. Иако резултати анализе веб сервиса за превођење осцилирају од „смешно лоше” до „огромног успеха” може се рећи да је њихов првенствени циљ да се постигне разумно добар квалитет, мада нам се онда намеће питање шта тачно подразумева појам “доброг квалитета”. Неспорно је да би се идентификацијом слабих тачака могло допринети квалитетнијем унапређењу превођења посебно са морфолошке тачке гледишта.²⁶

Најраспрострањенији аутоматизовани системи за превођење је Гугл преводилац (Google translate), првенствено јер је бесплатан веб сервис, а притом нуди превођење (са) и на језике који су у мањој мери распрострањени. На узорку од 200 реченица (100 краћих и 100 дужих) анализом професионалних преводиоца у циљу испитивања врста и учесталости грешака на тачност и адекватност превода утврђено је да постоји просечно 2,26 грешке по реченици. У кратким реченицама то је

---

25 А. Пум, *Text and risk in translation*, Choice and Difference in Translation, University of Athens, Athens 2004., стр. 28.

26 С. Сељан, Т. Вичић, М. Бркић, *BLEU Evaluation of machine-translated English-Croatian legislation*, The International Conference on Language Resources and Evaluation, Istanbul 2012., стр.2143.

1,24 морфолошке грешке по реченици, док се у дужим реченицама број грешака удвостручује, односно повећава се на 3,28 грешке по реченици.²⁷ Имајући у виду неопходну тачност и јасност приликом тумачења и превода правних норми посебно због језичке специфичности правне терминологије, сматрамо да је коришћење аутоматизованих система за превођење недопустиво у досадашњем технолошком развоју, јер суштину правне норме представља њено значење у којем не смеју да постоје грешке.

Када је реч о међународним уговорима као писаним споразумима између држава, потребно је да се јасно и тачно може протумачити које су обавезе договориле државе потписнице, стога језик међународних уговора игра значајну улогу. Често се уговори закључују на више језика како би се и на тај начин избегле могуће језичке дилеме током каснијег тумачења. Уговорни језици код међународних уговора су најчешће језици земаља потписница и евентуално још неки око којег се усагласе потписнице ако за тим има потребе. Често се као један од уговорних језика користи унапред утврђен званични језик међународне организације у оквиру које је уговор и закључен.

До почетка XX века, међународни уговори су били сачињени (потписивани и оверени) само на једном језику и то на латинском, док је касније то био француски језик. Француски језик први пут је прихваћен као уговорни језик на Бечком конгресу 1815. године, са истицањем да се то не треба посматрати као преседан за будућност.²⁸ Наредна промена уговорног језика у међународним уговорима настала је након Првог светског рата и то када је поред француског језика уведен и енглески језик као уговорни језик Версајског споразума. На тај начин је окончана скоро двестогодишња доминација француског језика као јединог признатог уговорног језика на међународној сцени.²⁹

Споменули смо да често код међународних организација (или специјализованих агенција у оквиру Уједињених нација) постоје већ унапред утврђени званични језици на којима морају бити сачињене конвенције, па би истакли специфичност Међународне организација рада (International labour organization) у којој се користи јединствени поступак за преводећење, уз доминантно коришћење енглеског језика. Наиме, након закључења седнице конференције на којој су усвојени одређени ставови и одлуке, свака држава учесница подноси свој нацрт

---

²⁷ *Ibid.*, стр.2146.

²⁸ D. Shelton, *Reconcilable Differences? The interpretation of multilingual treaties*, *Hastings international and comparative law review*, 1997., стр. 614.

²⁹ R. Ruth, "Interpreters as diplomats - A diplomatic history of the Role of interpreters in World politics", *University of Ottawa press, Canada*, 1999., стр. 123.

превода и након поређења различитих нацрта превода формира се јединствени текст – превод.³⁰

Потребно је подсетити да један од основних проблема који се може јавити код вишејезичних докумената представља проблем идентичности тих аката у смислу једнаког тумачења јер “једнообразне речи нужно не морају да стварају идентично значење”.³¹ Као пример можемо да наведемо грешку у преводу у члану 5.1.3 немачке верзије Директиве Европског савета 70/220/ЕЕЗ која уређује техничке и безбедносне захтеве за резервоаре горива на возилима³². У изворном енглеском тексту, члан 5.1.3 гласи:

Provision must be made to prevent excess evaporative emissions and fuel spillage caused by a missing fuel filler cap.

У немачкој верзији, у члан 5.1.3 гласи:

*Überhöhte Verdunstungsemissionen und Überlaufen von **Benzin** aufgrund eines fehlenden Tankdeckels müssen vermieden werden.*

Као што можемо да видимо у изворном енглеском тексту наводи се реч **fuel** у смислу гориво, док се у немачкој верзији наводи реч **benzin** (бензин), док је прецизнији термин **kraftstoff** јер се његово значење односи на гориво што представља много шири појам.

Осврт на неке од грешака у превођењу правних норми

(1) Током нашег истраживања на ову тему, увидели смо да се грешке у преводу често дешавају и да оне нису везане само за прошлост. Очигледно је да и модерно друштво још није пронашло решење да се на неки начин оне превазиђу.

По доступним подацима можемо да видимо да је у 2013. години укупно преведено око два милиона страница текста од стране преводиоца из Европске комисије и да су оптерећења стално у порасту

---

30 M. Tabor, “Multilingualism in international law and institutions”, Sijthoff & Noordhoff, 1980., str.111.

31 C. Baasch Andersen, “Uniform application of the international sales law / understanding uniformity, the global jurisconsultorium and examination and notification provisions of the CISG”, Kluwer Law International, 2007., str.8.

32 J. Byrne, *Caveat Translator: Understanding the Legal Consequences of Errors in Professional Translation*, преузето са: http://www.jostrans.org/issue07/art_byrne.php , 07.04.2014.

због константног ширења области у којима Комисија има активности. Овоме можемо још да дадамо и нове званичне језике Европске уније који услеђују након сваког проширења. Потребно је имати на уму и висину трошкова који настају, тако да око 330 милиона евра годишње износе преводиошки трошкови, а то представља око 0,60 центи по сваком грађанину Европске уније. Према веома грубим проценама, трошкови свих преводиоких услуга у свим институцијама Европске уније износе мање од 1% годишњег општег буџета Европске уније, што представља око два евра по становнику Европске уније.³³

Навешћемо неколико случајева преводилачких грешака, који се истичу, а са циљем да указивањем на њих подсетимо на значај и потребу за недвосмисленим, јасним и прецизним формулацијама јер морамо имати у виду и језичку специфичност правне терминологије.

Прилог бр. 1: Ирска верзија Уговора о оснивању еврозоне односно Европског механизма за стабилност (European stability mechanism) након превода садржала је 17 грешака, од којих су неке могле да буду занемарене јер су представљале правописне и граматичке грешке, док је било и грешака које су мењале одређена значења па је тако реч *conditional* (услови/условни) замењена речју *contingent* (контингент), а то уједно представља и синоним за реч „случајан” на ирском. Након темељне провере ирског текста, грешке у тексту су отклоњене.³⁴

Прилог бр. 2: У циљу међудржавне сарадње посебно у смислу европских интеграција Република Хрватска је уступила државама у региону, ради уштеде средстава и времена, своје преводе докумената Европске уније, чија се вредност процењује на осам милиона евра. Анализом превода утврђено је да постоје неуједначености у квалитету превода али и да одређени делови превода очигледно нису прошли кроз лекторску проверу, па чак и да у неким деловима документације недостају делови текста. На крају је утврђено да од 14.812 докумената, које је Хрватска превела и уступила, чак 9.221 докумената се мора поново превести.³⁵ Из поменутог можемо да видимо не само значај превода докумената већ и обим трошкова и одговорности који прате процедуру превода а све са циљем испуњавања обавеза спровођења правне легислативе Европске уније.

33 European Commission, Translation, преузето са: http://ec.europa.eu/dgs/translation/faq/index_en.htm, 10.04.2014.

34 Више о томе: The journal, *Brussels made 17 errors translating the ESM Treaty into Irish*, преузето са: <http://www.thejournal.ie/esm-treaty-irish-language-mistakes-translation-michael-noonan-dail-496299-Jun2012/>, 12.04.2014.

35 Више о томе: Vijesti online, *Hrvatski prevod zakona EU neće biti od velike pomoći Crnoj Gori*, преузето са: <http://www.vijesti.me/svijet/hrvatski-prevod-zakona-eu-neece-biti-velike-pomoci-crnoj-gori-clanak-140942>, 12.04.2014.

Прилог бр. 3: У одлуци под називом “Оквирна одлука Већа о европском налогу за хапшење” у члану 32 прописује се да свака држава Европске уније може одлучити да се налог не примењује на кривична дела почињена пре 7. августа 2002. године. Проблем са преводом или грешка у преводу је у делу у којем се утврђује када се може прописати поменути изузетак. Званични хрватски превод гласи „након што Веће усвоји ову оквирну одлуку”, док у изворном тексту пише „у тренутку усвајања”, што мења смисао.³⁶ Након краће анализе члана 32 у изворном облику, поменуте одлуке, који носи назив *Transitional provision* (прелазна одредба) утврдили смо да је у енглеском тексту написано „at the time of the adoption of this Framework Decision by the Council”³⁷, стога сматрамо да се због јасности у писању текста, истакнуто није могло другачије превести осим као „у тренутку усвајања...”, што није био случај са званичним хрватским преводом.

Прилог бр. 4: Као пример преводачке грешке због различитих терминологија можемо да наведемо несагласности српског и енглеског нумеричког система приликом превођења цифри, те је грешка преводиоца била у томе што је реч билион са енглеског преведена као хиљаду милијарди на српски језик.³⁸

Прилог бр. 5: Погрешан превод може да има и значајне финансијске последице, стога је један такав превод могао је Републику Србију да кошта више од 20 милиона евра. У једном од захтева Европске уније ради процеса усаглашавања регулатива наведено је да у Србији мора да постоји „health card”, што је преведено као „здравствена картица”, док би тачан превод био „здравствени картон”. Додатни проблем је и у томе што се термин „здравствена картица” протумачио као „електронска здравствена картица” иако, постоји званични став Европске уније да електронска књижица (картица) није обавезна у Европи и да самим тим не постоји никакав захтев да се она уведе у Србији.³⁹

---

36 Више о томе: Танјуг/В92, *Hrvatska netačno prevela propis EU*, преузето са: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=07&dd=22&nav_category=167&nav_id=734887, 12.04.2014.

37 Council Framework Decision (2002/584/JHA): of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States - Statements made by certain Member States on the adoption of the Framework Decision

38 Више о томе: Танјуг/SEEbiz, *Bačevićovo “objašnjenje”: Greška u prevodu o visini investicija*, преузето са: <http://www.seebiz.eu/bacevicevo-objasnjenje-greska-u-prevodu-o-visini-investicija/ar-79699/>, 12.04.2014.

39 Више о томе: Танјуг/ Blic, *Greška u prevodu će nas koštati 20 miliona evra*, преузето са: <http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/396924/Greska-u-prevodu-ce-nas-kostati-20-miliona-evra>, 12.04.2014.

(2) Више пута смо до сада истакли да се неке грешке у преводу или очите омашке могу толерисати (игнорисати), али само у случају да оне не утичу на садржину, јер ако грешке спадају у категорију грешака високог ризика, онда су оне недопустиве због утицаја на касније тумачење и примену норме.

Како би се преводилачке грешке свеле на минимум можемо да истакнемо напоре Владе Републике Србије јер је издала публикацију под називом „Приручник за превођење правних аката Европске уније”. У приручнику се поред поменутог разматра идеја о формирању планова за настајање базе терминологије, преводилачке меморије и докумената, али и рад уз помоћ софтвера за превођење са којим би се убрзао и олакшао рад на текстовима који имају прописану форму и на текстовима који се понављају.⁴⁰

На крају, сматрамо да је потребно споменути да је Европска унија, како би се олакшао процес измена нетачних превода, предвидела неформални аранжман, под називом *procès-verbal*, којим се омогућава да мање граматичке и правописне корекције у Европским законима буду једноставно начињене, стим да је потребна сагласност сваке земље чланице.⁴¹

Закључна разматрања

Тему коју смо обрађивали у овоме раду започели смо са неспорном тврдњом да сви закони и друге правне норме морају да буду недвосмислене, јасне и прецизно формулисане, док у случајевима када постоје одступања од поменутог, потребно је применити њихово потпуније тумачење ради решавања нејасноћа. Тумачење представља процес и везу онога који је носилац идеје и онога ко је тумачи на начин што се са преносом оређеног садржаја, односно идеје, требају спознати и изазвати исти садржаји односно исте идеје, а најчешћи посредник између носиоца идеје и онога ко тумачи је језик.

Да би нека норма била правилно сазната потребно је да првенствено буде језички јасна али и правилно протумачена. Подсетићемо да суштину правне норме представља њено значење. У случају када се норма не протумачи на правилан начин, можемо да поставимо питање која се онда норма примењује, јер тада се не примењује изворна норма већ нека сасвим друга која можда и не постоји, док као последицу можемо да имамо неадекватну примену права. Први корак у правилном тумачењу

40 Влада Републике Србије, Канцеларија за европске интеграције, „Приручник за превођење правних аката Европске уније”, Београд, 2009., стр.7.

41 Више о томе: European Parliament, *Procès-verbal*, преузето са: <http://www.europarl.europa.eu/portal/proc%C3%A8s-verbal>, 12.04.2014.

правне норме, која је написана на страном језику, јесте правилно превођење те норме.

За превођење правних норми потребно је имати додатна знања и претходна искуства у превођењу таквих норми, посебно када се преводу делови текста који садрже значења која није могуће дословно превести. Правна терминологија садржи одређене језичке специфичности које преводилац мора да препозна како би се избегла могућност погрешног превођења правне норме, што би сасвим извесно довело и до каснијег погрешног тумачења и примене норме. Грешке у преводу или очите омашке се могу толерисати само у случају да оне не утичу на садржину норме односно да не нарушавају разумевање одређене целине и, наравно, да не доведу тумача у заблуду.

У раду смо навели више примера на којима смо на практичан начин указали како грешке приликом превода могу да утичу на погрешно тумачење одређене правне норме.

Процес стварања уједињене Европе, заснован је и на обавези спровођења правне легислативе Европске уније, те је стога од изузетног значаја тачно превођење правних норми. Услед честих преводилачких грешака које не представљају само формалне пропусте, већ утичу и на повећавање финансијских трошкова, успоравају рад неког тела итд., предвиђен је неформални аранжман под називом *procès-verbal*, којим се омогућава да мање језичке и граматичке корекције у Европским документима буду једноставно начињене, уз сагласност сваке земаље чланице.

Из разлога што преводилачки пропусти не представљају само “мртво слово на папиру”, већ директно утичу на тумачење и примену права са последицама по појединце и државе, сматрамо да је од значаја изучавање ове проблематике, не само да би се одржала свест о могућим преводилачким грешкама, већ и као одређени вид превенције јер указивањем на могуће и постојеће грешке оне се могу на време препознати, отклонити али и превенирати.

Литература

Бети, Е. (1988.), *Херменеутика као општа метода духовних наука*, Књижевна заједница, Нови Сад.

Бован, С. (2012.), „Тумачење права као вредновање на основу контекста – прилог конструктивној теорији тумачења”, *Анали Правног факултета у Београду*, година LX, 1/2012., стр. 83–106.

Влада Републике Србије (2009.), Канцеларија за европске интеграције, *Приручник за превођење правних аката Европске уније*, Београд.

Деретић, И. (2011.), *Да ли нам је херменеутика уопште потребна: Платон о умећу тумачења*, Филозофија и друштво, 2011., стр.215-228.

Јовић, Љ. Ив. (1983.), „Законодавни језик мора бити једноставан и стваралачки”, *Архив за правне и друштвене науке*, бр.1-2/1983, стр.107.

Јовић, Љ. Ив. (1987.), „Моћ речи”, *Архив за правне и друштвене науке*, бр.3-4/1987, стр.488.

Лукић, Р. Д. (1976.), *Теорија државе и права*, Савремена администрација, Београд, стр.76.

Лукић, Р. и Кошутић, Б. (2007.), *Увод у право*, Правни факултет Универзитета у Београду.

Митровић, Д. (2004.), „Начело законитости”, *Анали Правног факултета у Београду*, година LII, бр. 1–2, стр.55-78.

Надаждин Дефтердаревић, М. (2012), *Судска реторика: аргументација у служби херменеутике*, Правна мисао, број 3–4/2012., стр.7-28.

Поповић М. (1971.), „Белешке о језику и правној терминологији”, *Зборник за друштвене науке* св.56/1971, стр.161, Нови Сад, Матица српска.

Савић, М. (2011.), *Херменеутика и интеркултурално споразумевање у епохи глобализације*, Филозофија и друштво, стр.1-29.

Таборошки, Др С. (2006.), „Језик у праву”, *Мајски правнички дани – право и језик*, Правни факултет у Крагујевцу, стр. 37.

Чејовић, Б. (2006.), *Кривично право - општи и посебни део*, Досије, Београд, 2006.

Литература писана на латиници и литература на страном језику

Andersen, C. B. (2007.), *Uniform application of the international sales law/ understanding uniformity, the global jurisconsultorium and examination and notification provisions of the CISG*, Kluwer Law International.

Bázlik, M. (2009.), *Common errors committed in translating (not only) legal documents*, Brno studies in English, volume 35, no. 1, str.13-21.

Byrne, J. (2014.), *Caveat Translator: Understanding the Legal Consequences of Errors in Professional Translation*, преузето са: http://www.jostrans.org/issue07/art_byrne.php , 07.04.2014.

Council Framework Decision (2002/584/JHA): of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member

States - Statements made by certain Member States on the adoption of the Framework Decision

Eggebrecht, A. et. al. (1987.), *Povijest rada*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, str.141 i dalje.

Hrnjez, S. (2010.), „Subjektivitet i tumačenje u Šlajermaherovoj hermeneutici”, *Arhe, UDK 1 Schleiermacher 801.73, vol. 7, br. 14*, str.171-181.

Рум, А. (2004.), *Text and risk in translation*, Choice and Difference in Translation, University of Athens, Athens, стр. 27-42.

Roland, R. (1999.), *Interpreters as diplomats - A diplomatic history of the Role of interpreters in World politics*, University of Ottawa press, Canada.

Seljan, S., Vičić, T. i Brkić, M. (2012.), „BLEU Evaluation of machine-translated English-Croatian legislation”, *The International Conference on Language Resources and Evaluation*, Istanbul стр. 2143-2148.

Shelton, D. (1997.), „Reconcilable Differences? The interpretation of multilingual treaties”, *Hastings international and comparative law review*, стр. 611-638.

Tabory, M. (1980), *Multilingualism in international law and institutions*, Sijthoff & Noordhoff.

Visković, N. (1989.), *Jezik prava*, ITRO Naprijed, Zagreb, str.41.

Литература са интернета

Тањуг/Б92, *Хрватска нетачно превела пропис ЕУ*, преузето са: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=07&dd=22&nav_category=167&nav_id=734887, 12.04.2014.

Тањуг/ Блиц, *Грешка у преводу ће нас коштати 20 милиона евра*, преузето са: <http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/396924/Greska-u-prevoduce-nas-kostati-20-miliona-evra>, 12.04.2014.

Тањуг/SEEBiz, *Бачевићево „објашњење”: Грешка у преводу о висини инвестиција*, преузето са: <http://www.seebiz.eu/bacevicevo-objasnjenje-greska-u-prevodu-o-visini-investicija/ar-79699/>, 12.04.2014.

European Commission, Translation, преузето са: http://ec.europa.eu/dgs/translation/faq/index_en.htm, 10.04.2014.

European Parliament, *Procès-verbal*, преузето са: <http://www.europarl.europa.eu/portal/proc%C3%AAs-verbal>, 12.04.2014.

The journal, *Brussels made 17 errors translating the ESM Treaty into Irish*, преузето са: <http://www.thejournal.ie/esm-treaty-irish-language-mistakes-translation-michael-noonan-dail-496299-Jun2012/>, 12.04.2014.

UK Parliament - House of Lords, Judgments - Clark (A.P) and Others v. Kato, Smith and General Accident Fire & Life Assurance Corporation PLC

*Војислав Јовановић, Ненад Бингулац, Значај превођења код тумачења
правних норми, Радно и социјално право, стр. 25-46, XVIII (2/2014)*

Cutter v. Eagle Star Insurance Company, преузето са: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld199798/ldjudgmt/jd981022/clarke01.htm>, 05.04.2014.

Vijesti online, *Hrvatski prevod zakona EU neće biti od velike pomoći Crnoj Gori*, преузето са: <http://www.vijesti.me/svijet/hrvatski-prevod-zakona-eu-neze-biti-velike-pomoci-crnoj-gori-clanak-140942>, 12.04.2014.

Vojislav Jovanović, MA
Nenad Bingulac, LL.M., Teaching assistant,
Faculty of Economic and Justice Novi Sad

The importance of translating when interpreting legal norms

Summary

The accuracy of the language and its translation in writing and interpreting legal norms is of an exceptional significance, because errors that may happen at that time may not only condition the accuracy of the norm, but also lead to a different interpretation of such a norm, or, to apply something which was not the intention of the law maker. With this short analysis of some examples in which we point out the translation errors, we would like to show how they affect the wrong interpretation of a certain legal norm. Translation errors that represent obvious oversights can be tolerated, but only in cases they do not influence the content, in which case the procès-verbal principle is used.

Keywords: *language in law, interpreting and applying law, legal norms, translation errors.*